

Nagroda im. Karola Miarki 2013

ZBIGNIEW KOŚCIÓW

muzyk, pedagog, erudyta, publicysta, poliglota, bibliofil, kolekcjoner

Urodził się 23 stycznia 1929 roku w Brodach na Kresach Wschodnich. Od lat powojennych mieszka i pracuje w Opolu.

Jako krytyk muzyczny zadebiutował w 1953 roku. Pisarstwem muzycznym zajmuje się do dziś i obecnie obchodzi 60-lecie pracy twórczej. Współpracował z prasą polską, serbołużycą, ormiańską, ukraińską. Wydał kilkadziesiąt książek poświęconych kulturze muzycznej. Jest także autorem biografii wielu najwybitniejszych kompozytorów, takich jak m.in.: George Bizet, Anton Bruckner, Aram Chaczaturian, Giacomo Meyerbeer i Karol Maria Weber.

W latach 1962–1981 współpracował z Rozgłośnią Polskiego Radia w Opolu. Zrealizował ponad 200 audycji dla młodzieży szkolnej, popularyzujących muzykę współczesną. Przez wiele lat prowadził cykl zatytułowany „Ciekawostki muzyczne” oraz audycje słowno-muzyczne przedstawiające przekrój życia kulturalnego regionu – „Opolskie szkice muzyczne”.

Blisko 50 lat przepracował w szkole muzycznej w Opolu. Kierował działem młodzieżowym Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia, wykładał przedmioty teoretyczne oraz uczył gry na fortepianie i organach. Wykształcił wielu muzyków solidnie przygotowanych do pracy w zawodzie. Wiedzę przekazywał w sposób przystępny. Był niezwykle wymagający i surowy, ale z ogromnym poczuciem humoru. Wśród uczniów wzbudzał respekt. Erudyta i poliglota, esteta, bibliofil i kolekcjoner rzadkich nagrań, był lubiany także ze względu na ujmujący sposób bycia, takt i dyskrecję. Zjednywał wszystkich skromnością i poczuciem humoru.

Animator wielu muzycznych wydarzeń. Tworzył podwaliny opolskiej publicystyki muzycznej. Swoje teksty drukował w pismach polskich, serbołużyczych, ormiańskich i ukraińskich. Przez kilka lat był korespondentem krakowskiego „Ruchu Muzycznego” i stałym recenzentem wydarzeń muzycznych miesięcznika „Opole”. Współpracował z redakcjami takich pism jak np. „Tygodnik Powszechny”, „Poglądy”, „Gość Niedzielny”, „Słowo na Śląsku”, „Trybuna Opolska”, „Rozhled”, „Nowa Doba” i „Serbske Nowiny”.

Jego dorobek pisarski dokumentuje książka *Zbigniew Kościów. Muzyk, pedagog, publicysta* wydana w 2010 roku przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Opolu.

Prof. dr hab. ANDRZEJ LINERT

znawca literatury, historyk teatru, bibliotekoznawca

Urodził się 25 sierpnia 1944 roku w Bielsku-Białej. Studiował polonistykę w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Katowicach. Pracę magisterską zatytułowaną *Rola reżysera i aktora w interpretacji „Dziadów” Adama Mickiewicza* obronił na Uniwersytecie Śląskim w 1969 roku. Doktoryzował się w 1977 roku na Uniwersytecie Łódzkim. Tematem jego dysertacji było *Życie teatralne Katowic w latach 1945–1949*. Habilitował się w 1999 roku na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego na podstawie książki zatytułowanej *Teatr Śląski im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach 1949–1992*.

Od 1999 roku pracuje w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Od 2002 roku jest kierownikiem Zakładu Książki i Jej Funkcji w Komunikowaniu Społecznym w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Bada dzieje książki i życia teatralnego Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego. Jest autorem dziewięciu książek, wśród których znajduje się *Teatr i polityka* wyróżniona nagrodą miesięcznika „Scena” oraz publikacja *Teatr Polski w Bielsku-Białej w latach 1945–2000* w 2002 roku uhonorowana nagrodą indywidualną Ministra Edukacji Narodowej i Sportu. Obok problematyki polityki kulturalnej, historii kultury i życia teatralnego regionu, ważną dziedziną jego zainteresowań badawczych jest kondycja amatorskiego ruchu teatralnego.

Tytuł profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie otrzymał w 2009 roku, a 9 września br. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Bronisław Komorowski nadał mu tytuł profesora nauk humanistycznych.

Opublikował około 90 tekstów naukowych i popularnonaukowych oraz wiele artykułów, zamieszczonych na łamach prasy i okolicznościowych wydawnictw teatralnych. Najnowsza jego książka zatytułowana *Śląskie sezony. Teatr Katowic 1907–2012* jest próbą analizy roli teatru katowickiego w całym okresie jego istnienia, to jest od momentu otwarcia w 1907 roku do chwili obecnej.

Był kierownikiem literackim Teatru Lalek „Banialuka” w Bielsku-Białej (1974–1981), Śląskiego Teatru Lalki i Aktora „Ateneum” (1977–1979) oraz Teatru Śląskiego w Katowicach (1983–1991).

Dr hab. STANISŁAWA SOCHACKA
filolog, językoznawca, sławista, niemcoznawca

Urodziła się na Kresach Wschodnich 2 października 1936 roku w Obydowie w obwodzie lwowskim. Powojnie zamieszkała w Opolu. W 1960 roku ukończyła studia polonistyczne w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu, następnie związała się z Instytutem Śląskim, w którym przeszła wszystkie szczeble awansu zawodowego, a zarazem naukową drogę od stanowiska asystenta do profesora, które uzyskała w 1992 roku. Doktorat obroniła w 1967 roku w opolskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej, habilitowała się na Uniwersytecie Wrocławskim w 1980 roku. Pracowała także naukowo oraz dydaktycznie w opolskiej i częstochowskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej, następnie na Uniwersytecie Opolskim.

Wiążąc się z Instytutem Śląskim podjęła pracę nad *Słownikiem etymologicznym nazw geograficznych Śląska* oraz *Słownikiem gwar śląskich*. Innym obszarem jej zainteresowań badawczych są studia nad kontaktami polsko-czeskimi. Efektem tych badań stała się opublikowana w 1975 roku praca pt. *Listy Lucjana Malinowskiego do Jarosława Golla*, będąca interesującą dokumentacją życia intelektualnego w relacjach polsko-czeskich.

Od 1982 roku w Instytucie Śląskim kierowała Zakładem Kultury oraz Pracownią Onomastyczną. W latach 1983–1989 była sekretarzem Rady Naukowej Instytutu. Kierując badaniami w Instytucie Śląskim i na Uniwersytecie Opolskim, wniosła twórczy wkład w rozwój wiedzy o polskiej kulturze i języku polskim na Śląsku. W jej dorobku naukowym jest 150 publikacji, w tym trzy książki autorskie.

W 1984 roku była organizatorem konferencji upamiętniającej 160. rocznicę urodzin i 100. rocznicę śmierci Karola Miarki.

Członek Komisji Onomastycznej Polskiej Akademii Nauk, Komisji Językowej Oddziału Katowickiego Polskiej Akademii Nauk, Komisji Ustalania Nazw Miejscowych i Fizjograficznych przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, a także kilku towarzystw naukowych, m.in. Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, Opolskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Ważnym elementem popularyzującym wielokulturowość mieszkańców regionu stała się redagowana przez nią publikacja zbiorowa pt. *Nowa kuchnia śląska*.

Prof. dr hab. WOJCIECH ŚWIĄTKIEWICZ
dyrektor Instytutu Socjologii Uniwersytetu Śląskiego

Urodził się 2 kwietnia 1951 roku w Gdańsku. W 1975 roku ukończył socjologię na Uniwersytecie Łódzkim. Napisał pracę doktorską *Zróżnicowanie społeczne a uczestnictwo w kulturze*. Rozprawa *Integracja kulturowa i jej społeczne uwarunkowania* była podstawą do przyznania mu habilitacji w 1988 roku. Z dużym uznaniem spotkała się książka *Tradycja i wybór. Socjologiczne studium religijności na Górnym Śląsku* (1997). W 1998 roku otrzymał tytuł profesora.

Jest wybitnym znawcą problematyki społeczno-kulturowych uwarunkowań wzorów religijności. W kręgu jego zainteresowań naukowych znajdują się m.in. takie zagadnienia, jak: religia a tożsamość kulturowa, przekaz wartości religijnych w rodzinie, rola parafii w społeczności regionalnej, wzory kulturowe praktyk religijnych, religia a polityka, tradycyjna religijność a przemiany religijności współczesnej, sekularyzacja i deprywatyizacja.

Był promotorem 25 obronionych rozpraw doktorskich oraz doktoratu honoris causa Uniwersytetu Śląskiego dla księdza kardynała doktora Zenona Grocholewskiego.

Jest redaktorem naczelnym „Górnośląskich Studiów Socjologicznych – seria nowa”. Współredagował wiele czasopism naukowych, m.in.: „Górnośląskie Studia Socjologiczne”, „Zaranie Śląskie”, „Folia Sociologica”, „Górnośląskie Studia Przedsiębiorczości”, „Śląskie Studia Historyczno--Teologiczne”, „Bibliotheca Nostra”, „Roczniki Nauk Społecznych”.

W latach 1988–1991 był zastępcą dyrektora Instytutu Socjologii ds. dydaktycznych. Od 1990 roku jest kierownikiem Zakładu Socjologii Wiedzy. W latach 1998–2002 pełnił funkcję dyrektora Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych. W latach 1999–2002 zajmował stanowisko prodziekana Wydziału Nauk Społecznych ds. nauki, a w latach 2002–2005 prorektora Uniwersytetu Śląskiego ds. dydaktyki. Od 2008 roku jest dyrektorem Instytutu Socjologii.

Od kilku lat przewodniczy kapitule Nagrody im. Wojciecha Korfanteo. Był członkiem Rady Programowej Kongresu Kultury na Górnym Śląsku oraz Kongresu Kultury Województwa Śląskiego.

Dr BOGDAN WSZOLEK

astronom, twórca planetarium, prezes Stowarzyszenia Astronomia Nova

Urodził się 3 stycznia 1957 roku w Rzepienniku Strzyżewskim w województwie małopolskim. Astronomię studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim. Tytuł magistra uzyskał w 1982 roku i podjął pracę nauczyciela przedmiotów ścisłych w Szkole Podstawowej w Zubrzycy Górnej. Po odbyciu służby wojskowej pracował w Szkole Podstawowej w Brzeziu koło Niepołomic. Oprócz nauczania organizował wycieczki turystyczno-krajoznawcze oraz spartakiady. Równolegle był asystentem w Instytucie Astronomii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Dokonał odkrycia emisji podczerwonej obłoku materii międzygalaktycznej, co w 1991 roku zaowocowało uzyskaniem doktoratu na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Temat dysertacji doktorskiej to *Promieniowanie obłoku Okroy'a w podczerwieni*. Praca miała charakter odkrywczy, a zarazem pionierski.

W 1990 roku przeprowadził się do Częstochowy. Kontynuując pracę na Uniwersytecie Jagiellońskim podjął także współpracę z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu. W 1995 roku zaczął pracę w Zakładzie Dydaktyki Fizyki i Astronomii częstochowskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej. W 2002 roku wstąpił w szeregi Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego. W 2004 roku założył Sekcję Astronomiczną Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego. W ramach tej sekcji zapoczątkował konkursy wiedzy astronomicznej Urania dla młodzieży oraz wydawanie „Częstochowskiego Kalendarza Astronomicznego”.

W 2006 roku zwieńczył sukcesem podjęte wcześniej starania o uruchomienie w Częstochowie planetarium. Organizuje cykliczne konferencje naukowe o zasięgu krajowym i międzynarodowym. W 2009 roku reaktywował Częstochowski Oddział Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii. Ponadto założył Stowarzyszenie Astronomia Nova.

Aktualnie jest adiunktem w Instytucie Fizyki Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Napisał kilkadziesiąt prac. Jest organizatorem konferencji naukowych, autorem artykułów popularnonaukowych oraz audycji radiowych i telewizyjnych poświęconych astronomii.